

Gjesdal kommune

post@gjesdal.kommune.no

Stavanger, 27. oktober 2020

Dette brevet sendes fra: Frivillige organisasjoner med i styret i Forum for natur og friluftsliv (FNF) Rogaland - *Stavanger Turistforening, Haugesund Turistforening, Norges speiderforbund Vesterlen krets, Rogaland KFUK-KFUM speidere, Norsk Ornitologisk Forening avd. Rogaland og Naturvernforbundet i Rogaland.*

Klage på godkjenning av plan for nydyrking på gnr. 9, bnr. 4 – Ytre Lima i Gjesdal kommune

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Rogaland viser til vedtak i Utvalg for kultur og samfunn 30.09.2020, dagsett FNF Rogaland 8.10.2020. Et flertall i utvalget godkjente plan om dyrking av 18,6 dekar våtmark som er registrert med viktig vilthensyn.

Ifølge møteprotokollen vedtok utvalget følgende 30.09: «*Totalt sett vurderes det til at omsøkt nydyrking vil ha negativ konsekvens for naturmangfoldet ved at våtmark som er registrert med viktig vilthensyn går tapt. Utvalg for kultur og samfunn legger i denne saken vekt på nasjonalt og lokalt mål om økt matproduksjon og om å styrke driftsgrunnlaget for driftsenheten og legge til rette for driftsmessig gode løsninger.*»

FNF Rogaland ønsker med dette å påklage det vedtaket som er fattet i Utvalg for Kultur og samfunn. **Vi er uenige i godkjenningen av å dyrke opp et våtmarksareal med rikt biologisk mangfold grensende til et viktig naturtypeområde «Tjørna».** Rådmannen har på faglig og juridisk grunnlag frarådet godkjenning. Vi ber om at saken blir gjennomgått og endelig behandlet av Fylkesmannen i Rogaland.

FNF Rogaland er ikke direkte part i saken, men har en organisasjonsmessig interesse i saken i og med at vi representerer brede natur- og friluftssinteresser i Rogaland. Naturområdene på Lima har et rikt naturmangfold, og er viktige friluftsområder for gjesdalbuen generelt og folk på Ålgård spesielt. Vi har over tid fått tilbakemeldinger fra turfolk og andre at de er bekymret for utviklingen på Lima.

Nydyrkingsaker er prioritert sak i årsplanen for FNF Rogaland og styret vedtok i 2019 å følge opp saker som berører naturmangfold og viktig restnatur i kulturlandskapet i Rogaland. Videre viser vi til at vedtaket er å anse som enkeltvedtak og dermed kan påklages innen 3 uker fra mottak av underretning om dette, jf. forvaltningsloven § 29 jfr. § 2 tredje ledd.

Rådmannen har frarådet nydyrking av det foreslåtte arealet med henvisning til forskrift om nydyrking § 10, samt lov om forvaltning av naturens mangfold § 7. Fylkesmannen i Rogaland har kun tilrådd dyrking av 6 dekar i nord, jf. uttale 1.07.2020, på nytt bekreftet i e-post datert 10.09.2020.

Styret i Forum for natur og friluftsliv støtter rådmannens vurderinger og vil fraråde dyrking av det planlagte dyrkingsområdet på 18,6 dekar. En så omfattende nydyrking vil ha konsekvenser som bryter med formålsparagrafen i dyrkingsforskriften § 1 at: «*Formålet med denne forskriften er å sikre at nydyrking skjer på en måte som tar hensyn til natur- og kulturlandskap.*». Som vist i rådmannens saksframlegg § 5: «*Ved avgjørelsen skal det legges særlig vekt på hvilke virkninger tiltaket kan påregnes å få for natur- og kulturlandskapsverdiene,*» jf. § 3 fjerde ledd. Ved denne vektleggingen skal det tas hensyn til om det på arealet er sjeldne miljøverdier og hvor sjeldne miljøverdiene er.

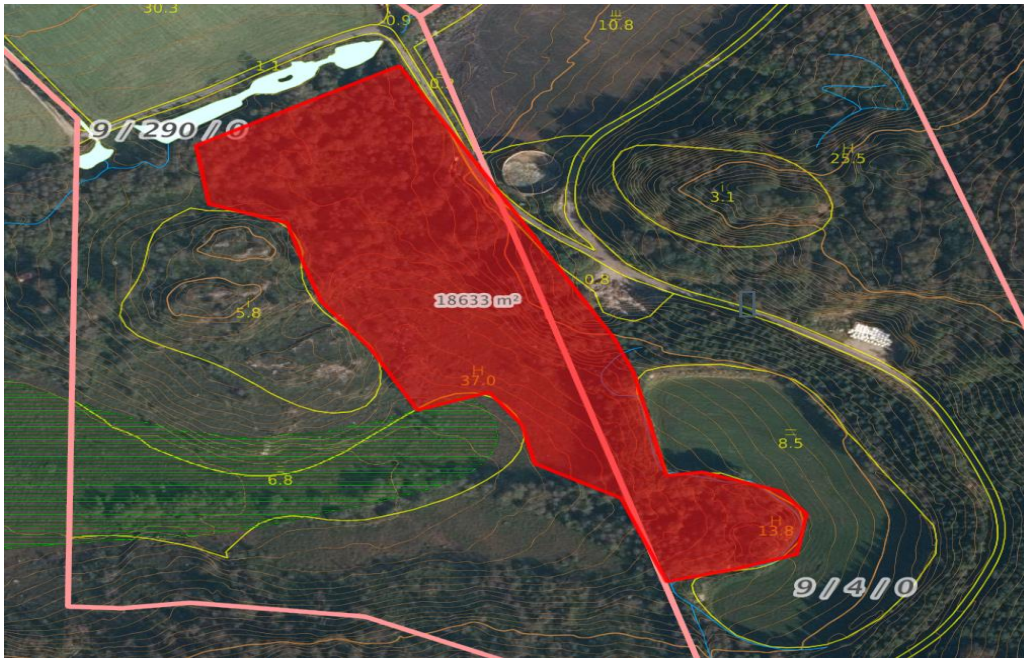
Et generelt forbud mot dyrking av myr ble gjort gjeldende 2. juni i år. Revisjonen av nydyrkingsforskriften innebærer at det skal utvises aktsomhet i forhold til tiltak som kan svekke naturmangfold og myrenes funksjon som karbonlager.

I dette tilfelle er det snakk om et areal som er svært fuktig der grunnvannet stedvis står svært høyt. Det utgjør en viktig buffer til dyp myr som inngår som et vesentlig element i naturtypeområdet Tjørna. Etter vår vurdering bør det foreslåtte nydyrkingsarealet ses i kontekst med det sammenhengende området av gjenværende myr og våtmark som står igjen nord for Tjørna, jf. foto.

Planen om nydyrking inngår i den bit-for-bit-nydyrking som har foregått over lang tid i dette området, jf. kart med plan for nydyrking av det 18,6 dekar store området. Å ta en så stor bit av dette området som hittil er skjermet fra nydyrking og gjødsling vil være en alvorlig svekkelse av områdets verdi for biologisk mangfold, som karbonlager og rensesystem i forhold til gjødsla arealer i områdets nærhet. Som vist på neste side, vil den foreslåtte nydyrkingen redusere våtmarksområdet kraftig. I tillegg til tap av biologisk mangfold må klimagassutslipp beregnes og tas med i regnskapet for arealbruk og – endringer pr. Miljødirektoratets føringer.

Vi vil føye til at både den siste søknaden om nydyrking og den politiske godkjenningen, er gjort etter at revidert nydyrkingsforskrift ble gjort gjeldende 2.06. då. Gjesdal kommune mottok 07.02.2019 søknad fra Torgeir Lima om nydyrking av 6 dekar. Lima endret den 18.06.2020 søknaden til å omfatte 18,6 dekar, noe politikerne godkjente 30.09, begge deler etter ny gjeldende nydyrkingsforskrift.

Rådmannen har gjort en grundig vurdering av hvilke konsekvenser nydyrkingen vil kunne få i lys av Naturmangfoldlovens §§ 8 – 12, jf. saksframlegg lagt fram for Utvalg for kultur og samfunn.

I forhold til § 8 kunnskapsgrunnlaget, vil vi føye til at Artskart (<https://artskart.artsdatabanken.no>) dokumenterer et rikt fugleliv i dette området. En rekke rødlistede fuglearter er observert i området eller i områdets nærhet: Vipe (EN), storspove (VU), vannrikse (VU), rosenfink (VU), stær (NT), taksvale (NT), sandsvale (NT), sivspurv (NT), gulspurv (NT), vaktel (NT), gjøk (NT), hønsehauk (NT) og fiskemåke (NT). Dette inkluderer hekkende, trekkende og overvintrende fuglearter i området.

Over tid har det foregått en kraftig forringelse av naturområdene nær Tjørna som lokalitet for vadere, ender, riksefugler og spurvefugl. Vannstanden i Tjørna ble på et tidspunkt senket og det ble plantet sitkagran i deler av våtmarksområdet nær selve Tjørna. Det er også rapportert om gjødsling i og nær selve fuktarealene nær Tjørna, og vipa synes å ha forsvunnet fra området i likhet med storspoven.

Det er også et område med rike soppforekomster der en småskjellet slørsopp er dokumentert i edelløvslogen på Lima. Den er bare dokumentert 5 andre steder i Norge. Selve nydyrkingsarealet ser ut til å være dårlig undersøkt for sopparter, og sjeldne arter kan derfor ikke utelukkes.

Vi vil videre understreke den kulturhistoriske betydningen som dette området har. Ca. 80 meter fra omsøkt areal er fôrløa på Myraberget, på gnr. 9, bnr. 289 (Limagården). Løa er en kopi av bygningen som stod her før og er med å berike området for turgåere og medlemmer av ulike frivillige organisasjoner som speiderne og 4H. Limagården har utmarksarealene her oppe. Det er laget en egen skjøtselsplan som bl.a. beskriver hvordan utmarksslåtten foregikk her. Planen viser at det i dette omsøkte området er kartlagt intermediær rikmyr og rik beiteeng. Nydyrkingen vil komme tett på både løa og de gamle slåttemarkene, og vil svekke den samlede opplevelsen av dette landskapet.

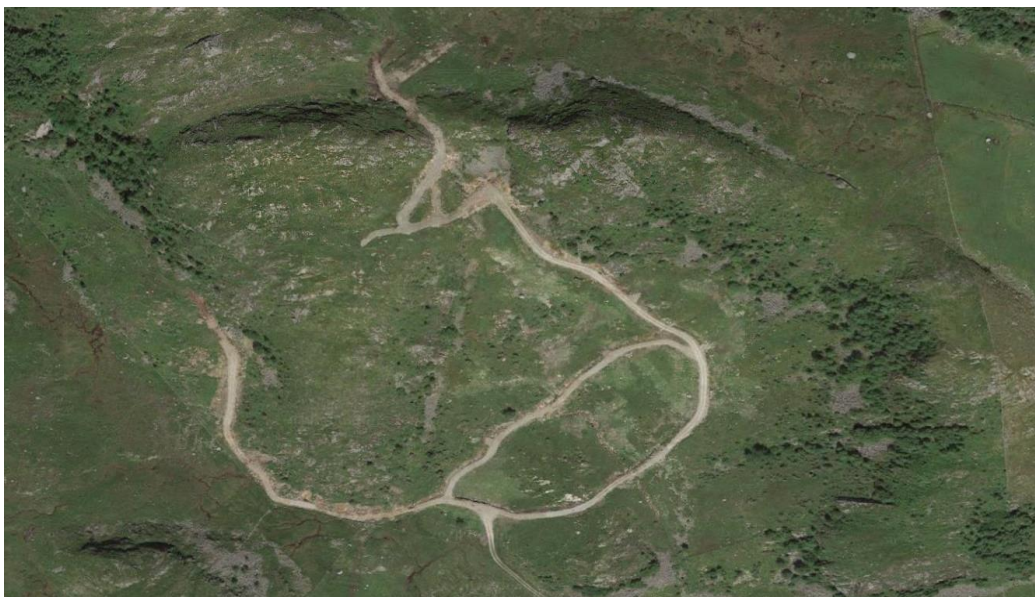
Vilkårene i vannforskriften § 12 om ny aktivitet eller nye inngrep må være oppfylt for at det skal kunne gis tillatelse etter forskrift om nydyrking. Vi kan ikke se at slike vilkår oppfylles. Området drenerer til det vernede Figgjovassdraget med sårbare arter som laks og elvemusling. Limavatnet og bekker til vatnet er i nettportalen VannNett registrert med økologisk tilstand «Moderat», og er kommentert på følgende måte: «Undersøkelsene for 2017 viser en svak forverring av tilstand. Det er

spesielt P-innholdet som synes å ha økt litt de seneste år.» Det er videre satt miljømål: «god» som er minstekravet pr. vannforskriften og direktivet. Nedslagsfeltet til bekken fra Tjørna som går videre ut til Limavatnet er ca. 2 344 dekar stort. Ca. 250 dekar av nedslagsfeltet er fulldyrket, og flere hundre dekar er innmarksbeiter som det er godkjent til å spre husdyrgjødsel på. Det er risiko for at miljømålet ikke nås i denne planperioden for det regionale vannforvaltningsarbeidet. Det betyr ikke at en forverring kan skje, heller at flere tiltak må iverksettes og det må bli bedre kontroll med påvirkninger.

Vår vurdering er at den foreslåtte nydyrkingen vil være et bidrag til ytterligere å forverre vanntilstanden i Tjørna, Lima-vatnet og dermed i Figgjo-vassdraget. En så omfattende dyrking i relativt sterkt hellende terreng og med avrenning til viktig naturtype kan ikke tillates da dette er en viktig buffersone, noe Fylkesmannen i Rogaland har understreket i sin anbefaling. Rådmannen har i sitt saksframlegg blant annet vist til at kommuneplanens retningslinje om forvaltning av vernede vassdrag sier at *«Inngrep som endrer forholdene i kantvegetasjonen langs vannstrengen og i de områder som oppfattes som en del av vassdragsnaturen, bør unngås. Inngrep som enkeltvis eller i sum medfører endringer av en viss betydning i selve vannstrengen, bør unngås. Leveområder for truede plante- og dyrearter og mindre områder med store verneverdier bør gis særlig beskyttelse.»*

Det er også behov for å se dette tiltaket i sammenheng med det som over tid har skjedd i dette området. Områder i nordvest og nordøst for omsøkt areal er store oppdyrkede flater. Det gjelder lia opp mot Håfjellet og dyrking av tidligere myr- og våtmarksområder mot Berge. Lima fikk nylig godkjent å nydyrke et 13 dekar stort skogplantefelt nordøst for omsøkt areal til fulldyrka jord. I sum (jf. § 10 i Naturmangfoldsloven) har mer intensiv gjødsling ført til mer avrenning. Å svekke et viktig bufferareal, som det foreslåtte nydyrkingsarealet, vil mest sannsynlig øke den totale avrenningen.

Grunneier har over flere år økt spreiearealet på Håfjellet, et stadig viktigere turområde for folk både i nærområdet og på Ålgård. Det er anlagt et omfattende veinett og deler av heiområdet er grøftet. Et stadig mer omfattende spreieareal har ført til at den tidligere kystlyngheia nesten er helt borte, og sammen med den både sukkersøte og jærheilo. Fotoet viser de nyeste inngrepene på Håfjellet:

Én side av saken, er hva slags reaksjoner dette fører til fra folk som bruker området som friluftsområde. En annen side, og relevant for denne saken, er hva en så omfattende utvidelse av spreieareal og gjødsla beite fører til av økt avrenning av næringsstoffer til Tjørna og Limavatnet.

Gis det tillatelse til å dyrke opp området som Utvalg for kultur og samfunn nylig har godkjent, vil avrenningen fra området være et nytt bidrag til forurensing i et område som alt er under press. Sumvirkningen for verna vassdrag vil bli enda større i et område hvor det er over tid er dyrket stadig større arealer og hvor omfanget av gjødsla beiter har økt betydelig i området nærhet.

Grunneier sin landbrukseiendom består av totalt 1 262 dekar. Lima har som nevnt dyrket opp flere steder på gården og økt arealet av gjødsla beiter betydelig. Med dagens husdyrbesetning mangler imidlertid grunneier ca. 63 dekar for å være selvforsynt med grovfor. For å kompensere for dette, leier grunneier 60 dekar av nabo. Vi foreslår en nøye kartlegging av andre aktuelle dyrkingsareal på grunneiers eiendom som er mindre konfliktfylte i forhold til biologisk mangfold og forurensing av verna vassdrag enn det arealet som nå ble godkjent. Det bør også vurderes om sammensetningen av husdyrbesetningen er den rette, gitt at det sannsynligvis er begrenset med nye aktuelle dyrkingsareal på eiendommen.

FNF ønsker at Fylkesmannen i Rogaland gjør en fornyet vurdering av denne saken med utgangspunkt i den godkjenning som Utvalg for kultur og samfunn gjorde 30.09 då. Det bes også om at saken får oppsettende virkning i den tiden klagebehandlingen foregår. Grunneier må informeres om at det ikke må settes i gang dyrkingsaktivitet i den tiden klagebehandlingen foregår.

Med vennlig hilsen,
FNF Rogaland

Emily L. Halvorsen, koordinator

Kopi:

Fylkesmannen i Rogaland
Vannregion Rogaland
Jæren vannområde